

IV COL·LOQUI D'ESTUDIS TRANSPIRINENCOS TAULA RODONA

Nota

Com a cloenda del IV Col·loqui d'Estudis Transpirinencos es va celebrar una taula rodona amb el títol de "Patrimoni i urbanisme al Pirineu", que transcrivim a continuació. Hi participaren Vanesa Freixa, de l'Associació Rurbans, Ferran Miralles, director del Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i l'Aran de la Generalitat de Catalunya, i Ignasi Cuadros, geògraf i membre del patronat de l'Institut Ramon Muntaner. Josep Jané i Solà, catedràtic de política econòmica de la Universitat de Barcelona i fundador de Boí-Taüll Resort, actuà com a moderador.

Volem agrair a Pineda Vaquer Ferrando, de l'Institut Ramon Muntaner, la fidel transcripció que n'ha fet.

Maria Carme Jiménez: En primer lloc, presentaré el moderador de la taula rodona. És el senyor Josep Jané i Solé, catedràtic de Política Econòmica de la Universitat de Barcelona i fundador de Boí-Taüll Resort. Començant ara per aquest cantó, hi ha la Vanesa Freixa, que és de l'Associació Rurbans. Després tenim el senyor Ferran Miralles, que és director del Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i Aran i, acabant al final de la taula, el senyor Ignasi Cuadros, que és geògraf i membre del patronat de l'Institut Ramon Muntaner.

Josep Jané: Molt bona tarda a tothom i, jo crec que en nom dels quatre puc dir-ho, agraïts per haver-nos convidat a participar en aquest col·loqui. El tema de la taula, que, com deveu haver observat, és rectangular i no rodona, és un tema molt difícil, perquè patrimoni i urbanisme, en principi, estan contraposats. En principi, aquest tema és molt delicat, aixeca ampolles, i el patrimoni, sigui cultural, sigui paisatgístic, artístic, i sobretot el patrimoni constructiu (els edificis), és moltes vegades malmès per l'urbanisme, això ho sabem tots. I, per tant, una taula rodona sobre patrimoni i urbanisme, sobretot als Pirineus, on hi ha

un patrimoni difícil de mantenir, és un tema, repeteixo, molt controvertit. Hi ha moltes controvèrsies que, si després del col·loqui no es contesten o no surten a la taula, intentarem explicar, sobre, per exemple, el tema de la protecció del patrimoni i del desenvolupament. Hi ha una cosa que, en aquests brevíssims deu minuts d'introducció, voldria deixar molt clara, perquè a vegades es confonen i és que quan parlem de desenvolupament, i el Pirineu s'ha de desenvolupar perquè si no tots sabem que es morirà, ara es parla bastant de desenvolupament sostenible. En realitat, el desenvolupament és sempre sostenible; el que s'ha de dir és que una cosa és el desenvolupament i una altra el creixement. És a dir, no es pot créixer urbanísticament (en això hi estem tots d'acord, absolutament tothom, ja), perquè fa cent anys ja es va veure que el creixement és una cosa: només anar pujant i acumulant des d'un punt de vista econòmic. Una altra cosa és el desenvolupament, que ha de ser necessàriament global i sostenible: necessàriament, perquè, si no, la paraula desenvolupament ja no es pot emprar. L'altre tema important en aquest camp és si aquest desenvolupament urbanístic s'ha de fer des d'un lloc aliè, des de lluny, o des de la proximitat. És a dir, quins avantatges i desavantatges hi ha a l'urbanisme de proximitat. Un altre tema és si es planteja aquest urbanisme a escala local, sobretot des d'un moment en què tots sabem (i aquí hi ha hagut una comunicació d'en Jordi Cabezas i d'altres que citen el Salvador Dalí quan diu que a través d'allò local s'arriba a allò universal) o si s'ha de fer des d'allò global. Els economistes utilitzem normalment una paraula, que és "glocal", és a dir, global i local al mateix temps i crec que en l'urbanisme es pot aplicar molt bé.

I, finalment, voldria dir que joestic aquí no tant com a moderador de la taula, que en faré perquè se m'ha demanat, sinó perquè tinc una experiència de vint anys en el desenvolupament del Pirineu, d'una zona que és molt delicada des d'un punt de vista patrimonial, que és la Vall de Boí. Si de cas, després del col·loqui, al final, puc explicar aquesta experiència, encara que sigui breument.

Mentrestant, dono la paraula a Vanesa Freixa, de l'Associació Rurbans, perquè ens comenci a explicar el seu plantejament, la seva visió sobre patrimoni i urbanisme, en el seu cas, al Pallars Sobirà.

Vanesa Freixa: Bé, primer voldria fer una presentació ràpida de què és l'Associació Rurbans perquè us ubiqueu, perquè entengueu què és el que nosaltres ara farem. Nosaltres som una entitat que va néixer fa un parell d'anys, ja, ara a finals d'any, amb la voluntat de dinamitzar el territori rural, centrat en el Pallars Sobirà, que és on actuem, i el que comencem a fer són processos de participació, amb la idea de generar debat entre la gent del territori, en un primer moment era així, per definir el model de creixement que volíem per a la comarca. Vam iniciar una sèrie de debats, fa mig any, que van implicar a bastant de gent. Per primera vegada es donava veu a la gent del territori, facilitant-los un espai de trobada. Aquest projecte encara està en procés, encara no s'ha acabat, però mentrestant, i per circumstàncies varies (la Generalitat està redactant diferents plans d'ordenació del territori:

el Pla Territorial i el Pla Director) nosaltres seguim amb aquesta dinàmica, amb l'objectiu de fer arribar a la gent del territori tota la informació i, a més a més, que puguin intervenir, dir la seva. Vam començar a organitzar un segon procés de participació que l'hem acabat en part ara, la setmana passada, que era entorn de la redacció del Pla d'Ordenament Urbanístic. Us dic això perquè, com que sempre ens basem en la participació i en recollir i transmetre l'opinió de la gent del territori, el que hem fet avui, quan ens van convidar a aquesta taula de patrimoni i urbanisme ha estat, primer, què és el que podíem aportar nosaltres com a entitat davant d'això. La formació dels que estem a l'associació és de biòlegs, gent de belles arts, poc a veure potser amb el tema i que potser no us podríem donar massa llum sobre això. El que vam decidir, com acostumem a fer normalment, és sortir al carrer i anar-ho a preguntar directament a la gent. Llavors, el que vam fer amb aquest vídeo, que vam gravar la setmana passada, diumenge passat, és agafar un cas que està passant a la comarca i es repeteix a diversos pobles, que és un edifici que és centenari que se n'anirà a terra perquè s'hi faran apartaments. Aquest cas concret és a Altron i amb la casa que està afectada ja veurem què passarà, perquè hi ha una lluita inclús entre els mateixos propietaris i l'Ajuntament perquè això no sigui així. El que també es transmet en aquest vídeo (ja ho veureu una mica, tot són pinzellades) és que el que volíem tocar i del què volíem parlar és la pèrdua d'aquest patrimoni, però no només l'arquitectònic, sinó també el cultural, el de l'economia tradicional del territori, el de la cultura mateix. Llavors, el que farem és un vídeo que dura un quart d'hora. Jo, com que ja me'l sé, el passaré una mica ràpid, perquè així no em menjaré gaire temps i, després, si de cas, parlem una miqueta. També vull que em disculpeu, perquè és un vídeo casolà, no hi havia micros, se sent molt soroll... se senten gossos, se senten cotxes, se sent de tot. O sigui, espero que entengueu la situació i que no sigui un pal llavors.

Aquí explico una mica això, que Casa Subirà és la casa més coneguda d'aquest poble: quan arribes és el que has vist tota la vida. És un poble que ara té trenta-set habitants, ja anireu sentint una mica el que us explicaré, són els mateixos habitants del poble que donen l'opinió sobre aquest cas.

(VÍDEO)

Bé, no està malament, no? A més, vam tenir molta sort perquè aquell matí ens vam trobar diferents persones, o sigui, el restaurador, el promotor, el pagès, el jubilat. Faré res, un minut i mig de reflexions una mica ràpides. Primer, hem ficat com a títol "El patrimoni *versus* l'urbanisme", ho contraposem. I ara, el senyor Jané, quan ha començat també ha dit que eren com incompatibles. En un principi, l'urbanisme no hauria de ser incompatible amb el patrimoni, l'urbanisme com a disciplina està ben fet, ordena el territori. El problema és quan es malentén, quan s'utilitza perversament, per destrucció del territori, per especulació, que és el que ens està passant. Tot això, unint-ho amb aquesta pèrdua del patrimoni, hem fet un resum molt ràpid del que estem perdent, una mica degut a això, a aquest canvi d'economia, a aquesta contraposició de l'economia tradicional que teníem en

la comarca amb el turisme.

Llavors, ho hem dividit en quatre àrees, que serien: en primer lloc, la pèrdua de patrimoni, de l'activitat econòmica tradicional. Al Pirineu hi ha uns tres-cents pagesos; al Pallars podríem dir que hi ha una tercera part d'aquesta gent, la majoria és molt gran, i el que estem perdent poc a poc és una forma de vida, una forma d'entendre el país, el territori.

També estem perdent el patrimoni cultural, amb tot el tema del despoblament. Com ha dit el Josep Font en la seva intervenció, cap als anys seixanta hi ha un fort despoblament. Un exemple és el poble de Saurí, que té trenta-cinc cases, però d'aquestes, trenta ara ja són de segona residència i cinc són habitades tot l'any.

En segon lloc, la pèrdua del patrimoni en temes d'arquitectura: quan es parla de les bordes, dels pallers. Ara estem perdent molt ràpidament moltes eres, molts pallers per això mateix: què és el que passa? Hi ha una persona que té un paller del que no en fa ús i ve una promotora que li fa una oferta ben sucosa. Es pot entendre des de fora, és clar.

El que s'està discutint ara és quines eines tenim, perquè existeixen des de les normatives. A més a més, és curiós, al Pirineu la importància que se li donava a la casa, a la propietat de la casa, i a mantenir-la i en menys de deu anys, moltes de les cases ja han passat a d'altres mans, quan han estat cents d'anys en la mateixa família.

Per últim, la pèrdua del patrimoni com a paisatge, lligat, per una banda, a la depredació urbanística. Llavors, unes dades molt ràpides: a la comarca del Pallars Sobirà som 6.700 habitants censats: serien de dret però no de fet (això extret de dades que ens ha passat el Ferran). Les necessitats cap al 2025 d'habitatge real que es necessiten al Pallars Sobirà serien de cinc-cents habitatges però hi ha terreny qualificat per fer 7.200 habitatges més, encara al Pallars Sobirà. Imagineu-vos el que pot ser. A més a més, això s'ha de construir més o menys en un 7% de terreny que és pla a la comarca, que la majoria són prats de dalla. Tot això què porta, també? Amb aquesta depredació del paisatge, la pèrdua de l'activitat tradicional, un abandó dels prats, creixement d'herbes, que això també pot portar problemes, i possibles perills, com ara un incendi massiu, perquè no es fan neteges. Aquest resum està extret d'aquests processos de participació que estem fent.

També voldríem fer una reflexió que actualment s'està fent: s'han aplicat moltes normatives al territori, algunes que, des de fora o des del país es veien com a imposades i, per tant, han estat mal rebudes (temes com la imposició del parc natural o del parc nacional, o inclús la Xarxa Natura 2000), quan són també normatives que a la vegada poden dinamitzar, però des de dins es veuen com una imposició que no ha estat gaire pactada. Ara també estem en un moment en què hi ha normatives, com són el Pla Territorial, el Pla Director, la Llei del Paisatge, que volen ser normatives dinamitzadores socialment, econòmicament i culturalment, i que amb algunes d'elles estem en un procés de discussió. El que apunten

aquestes noves normatives que entren són possibles eines per protegir aquest patrimoni, i diria que unes quantes també han sortit dels processos de participació que hem estat fent. Per exemple, la Llei d'Urbanisme 2/2002 preveu que els ajuntaments facin uns catàlegs de bordes, masies i edificacions que es considerin que tenen un cert valor patrimonial i que se'ls hi pugui donar un ús, com a segona residència, com a turisme rural o com a lleure, però han d'estar en uns catàlegs que han de fer els ajuntaments. Ara els dic dos comptes d'això: el Pla Director Urbanístic, per exemple, proposa, en aquestes últimes reunions, que els ajuntaments s'atreveixin i declari d'interès cultural nuclis sencers de pobles i que aquests nuclis facin una xarxa i d'aquesta manera poder demanar un ajut conjunt per justament donar finançament per solucionar aquests dèficits econòmics que ens expliquen: com mantenir un paller, com mantenir edificacions públiques. El Pla Director Urbanístic, i també el Pla Territorial, el que marquen són delimitacions d'espais per a ús ramader, amb aquesta idea de preservar espais, per, ara o més endavant, tenir uns espais reservats per poder fer una explotació, encara que ara la ramaderia està anant cap a la baixa. El Pla Director i el Pla General pensen en polítiques de protecció oficial per facilitar l'habitatge perquè la gent no marxi, per frenar el despoblament que estem patint perquè, és clar, els preus estan pujant tantíssim que molta gent que ha pujat a viure allà i hi vol viure tot l'any i ha fet aquest esforç estan tornant a marxar, perquè el nivell de vida és molt alt, i l'accés a la vivenda és molt difícil.

Per últim, el que també marca el Pla General són delimitacions del creixement de cases als municipis, per això també parlen amb els ajuntaments. Tot i que tinguin aquestes eines, moltes d'elles al final acaben depenent dels ajuntaments i la inèrcia que portem amb els ajuntaments de molts pobles del Pirineu on, evidentment, la política és molt amateur, no és professional, és que hi ha molts interessos entremig i una manca de cooperativisme brutal entre els ajuntaments, costa molt prendre decisions que podrien marcar un exemple i podrien servir justament per protegir aquest patrimoni, però no només protegir-lo, sinó també dinamitzar-lo d'una altra manera. Llavors, el que diem aquí és que l'Administració entri en tuteles directores amb ajuntaments per donar aquest recolzament i aquesta empenya per poder prendre decisions que ajudarien, entre d'altres coses, a que potser pallers com aquest, centenaris, no se'n anessin al carrer, a que la ramaderia no s'acabés perdent, i altres coses. Però sempre dinamitzant, mai tancant.

Ferran Miralles: Jo faré dues parts, primer faré una exposició diguem-ne de conceptes, perquè a mi m'agradaria que la taula rodona, fos més taula rodona: si hem de fer tres petites conferències un altre cop, això ja ho hem fet aquests dies. Per tant, llançaré una bateria de premisses, de temes, que em sembla que són importants en la relació entre l'urbanisme i el patrimoni. Vejam si algú en recull algun i després hi ha una mica de debat aquí. A la segona part llançaré algunes de les idees, uns quants flaixos de què parlava la Vanesa, que conformen aquesta bateria de plans, d'estratègies i de coses de què actualment s'està

parlant. Per on van? Espacialment he assenyalat alguns punts que tenen a veure amb el patrimoni. Me n'he deixat molts, perquè em sembla que avui no és el moment d'explicar el Pla Territorial. Llavors sí que necessitaríem més estona. Per tant, intentaré aprofitar la doble condició d'estar en el merder del planejament que s'està impulsant a Catalunya en aquests moments i, per altra banda, ser un "pirineista" vocacional, la condició d'un enamorat del món agrícola i ramader. En ser un biòleg (jo comparteixo amb el Jordi Abats el que diu dels de ciències) hi ha un cert pragmatisme en les visions que hi ha del Pirineu, a més de que pugui tenir la meua visió que em motivi poèticament. En biologia, i sobretot en ecologia, les coses no passen perquè sí; en principi, no podem anar en contra de les lleis de la termodinàmica, i, per tant, hi ha unes energies que funcionen i que fan que les coses siguin com són i no s'hi pot anar en contra. S'hi pot anar en contra parcialment, però en el conjunt del sistema en algun altre lloc has d'aprofitar energies i has de saber jugar. Això ho explicaré amb més detall. Llavors, tinc aquesta doble condició d'activista i "plataformer" en algunes coses i d'estar a l'administració i de veure com costa posar en marxa coses i les traves que tens.

Dit això, algunes idees sobre el patrimoni i l'ordenació del debat. A veure, patrimoni és, per definició, els béns que hem heretat, són els valors, les coses valuoses que tenim, i entenc que patrimoni no només és el que té valor ara, sinó allò que pot tenir valor en el futur i aquí sí que entrariem en la sostenibilitat: reservar aquelles coses que no sabem si poden ser un valor en el futur i que haver-les hipotecat en aquest moment comporta hipotecar valors successius. Per tant, patrimoni, coses valuoses, que poden ser objectives i poden ser subjectives, això és el patrimoni.

Urbanisme: la tècnica i la ciència d'ordenar les ciutats i, més enllà, d'ordenar el territori. Per tant, anem a ordenar ciutats, anem a ordenar pobles, creixements, infraestructures, anem a ordenar territoris, sòl no urbanitzable, donar valor a les coses, reconèixer funcions a les coses en el territori. Anem a fer tota aquesta pel·lícula per què? Home, per preservar aquests valors que creiem que tenim, per preservar allò que sabem que pot ser un valor, o que és un valor pel futur, o que pot tenir condició de valor per al futur. Per tant, si quan diem urbanisme diem els creixements que s'estan produint i la màquina aquesta de fer apartaments, *versus* patrimoni, doncs segurament ens està trinxant alguns patrimonis. Si parlem d'ordenar els territoris i d'ordenar les ciutats, això és a favor del patrimoni. Patrimoni dit objectiu o subjectiu, donem-li voltes a això. A veure, hi ha algunes coses que no són discutibles, i són ciència urbanística, i hauríem de ser capaços en els planejaments urbanístics que fem i en els planejaments territorials i en les estratègies que siguin d'identificar-les i de posar-les sobre la taula. Hi ha valors objectius, per exemple, la biodiversitat és un valor, ens la podem carregar o no, és una cosa que existeix, és clarament perceptible i és una cosa que té determinades funcions. Els recursos, i quan dic tenir recursos no vull dir tenir carbó o tenir petroli sota el cul, sinó, per exemple, un sòl planer és un recurs, però un sòl

planer que no el tallis pel mig, que hi facis passar la carretera pel costat, és un recurs: quan la fas passar pel mig no tenen el mateix valor dues meitats de plana que una plana sencera i no té valor si ha de ser agrícola, ni té valor si ha de ser industrial, ni tampoc si ha de ser, no sé, una estació de llançament de coets del Ripollès. No sé què és el que voldrem fer el dia de demà, però segur que una plana té valor i una plana partida pel mig i esquarterada resta possibilitats per al dia de demà i, per tant, resta valor i, per tant, resta patrimoni. Així doncs, a vegades no és només el que xafes, sinó com ho xafes, de la manera com ho xafes. Per exemple, els sòls fèrtils: els sòls fèrtils són un valor objectivíssim respecte els altres, és a dir, quan es pot, que no sempre es pot, créixer en el pedregar, doncs carai, el que hem d'enquitrinar, cimentar sigui el pedregar, i el sòl fèrtil, deixem-lo. I algú dirà: “És que avui l'agricultura, la ramaderia no té sentit, ara” (això ja ho apuntava la Vanesa). No té sentit ara, que som deficitaris en xais i resulta que estan plegant tots i vénen de Nova Zelanda, però el dia de demà, si aquesta economia global canvia una mica, ens haurem de menjar l'asfalt. Ningú té idea de què passarà d'aquí cinquanta anys o cent, i el que és segur és que sempre haurem fet una bona cosa si hem preservat sòls fèrtils, sempre, passi el que passi sempre és una bona reserva quan les coses es poden fer d'una altra manera, això segur. Per tant, hi ha unes quantes coses que són patrimoni objectiu. Les inversions fetes, home, sempre anem sobre coses que ja existeixen: inversió feta són diners, és un aportament d'energia, és un aportament d'altres coses. Allà on les coses han costat, també desmuntar coses és desmuntar patrimoni, encara que siguin lletges: patrimoni no només són coses boniques, també són coses útils, o també són altres coses.

Valors subjectius: un paisatge determinat. El paisatge pot ser molt objectiu, perquè el paisatge és una percepció d'aquestes tendències, d'aquestes energies: això, la professora Bolós ho té claríssim i me n'ha ensenyat a mi, d'aquestes coses. El paisatge simplement és una percepció, una ordenació, que no s'ha produït perquè sí, que té raons antròpiques o és el sòl que fa moure la maquinària de l'aigua o són altres coses, però allà està no perquè sí.

La qualitat d'entorn: tots valorem coses diferents: hi ha a qui li encanta estar al mig d'una ciutat sorollosa, amb animació, i no podria veure altra cosa, i hi ha gent que no. Hi ha coses en què tots estem bastant d'acord en què és un ambient *cutre* i que no ens agrada a ningú, i altres coses que ens agraden a la majoria, però és un tema subjectiu.

Els elements del passat, els elements diferencials, aquests que aquí hi ha molta gent que ens els estimem especialment, són aquells elements que ràpidament direm: “Això són elements patrimonials”. És aquest patrimoni arquitectònic o arqueològic que és representatiu d'una economia que va ser i que ens sap greu perdre perquè és com un testimoni i una fita o és absolutament identitari i, per tant, subjectivament ens fa sentir d'una determinada manera, ens fa construir sobre unes arrels, etc.

En la discussió de què és el patrimoni ens posem a parlar sobre quin patrimoni estem destruint. Doncs a veure, el patrimoni objectiu: estem destruint planes, estem destruint sòls fèrtils, estem hipotecant el cicle de l'aigua, les àrees de reserva de l'aigua les estem impermeabilitzant? Hi ha un grapat de patrimoni de recursos del país, digues-li Ripollès, digues-li Pirineu, digues-li el que sigui, que és patrimoni, no és només aquest últim element referencial que deia. I el paisatge és un patrimoni, n'estem parlant sovint, doncs, desapareixen els gestors del paisatge. Desapareixen els agricultors i els ramaders i ens preocupa sobre manera, perquè això és un patrimoni. Per què? Doncs perquè és un valor. I què carai és un valor? A més a més de subjectiu, perquè ens agrada, mou una economia: és un valor perquè aquest patrimoni, aquest paisatge resulta que mou una economia que se li diu turisme, i per això també és patrimoni, perquè és així, absolutament pragmàtic.

Dit això, hem de treballar tècnicament per identificar el patrimoni més objectivable, i això és feina que poden fer els tècnics, i hem de treballar participativament per detectar aquest patrimoni més subjectiu però important, perquè no estem disposats a perdre arrels, a perdre elements que per a nosaltres són identitaris, que són valuosos, que ens donen qualitat de vida, que percebem com a coses que per a nosaltres tenen valor, i això també té un preu.

Feta aquesta reflexió general, tres premisses:

- Primera: com s'ordena el territori en relació al patrimoni. Les ciutats, els pobles del Pallars de què parlàvem ara, o del Ripollès, s'han ordenat bàsicament, i d'una manera una mica espontània, en primer lloc per raons econòmiques, digues-li euros o digues-li energia, és igual. Aquelles coses que van a favor de la termodinàmica funcionen, és a dir, si ara estem fent apartaments és perquè hi ha una economia que es basa en això i aquest consum de sòl és quasi una activitat econòmica en aquests moments, més que una necessitat d'habitatge, és una altra història. Se'ns ordena el país en funció de com van canviant les coses, i el sòl urbanitzable, també. Quan parlàvem del Pallars, que era de cereal, amb aquelles vinyes que pujaven fins allà, doncs era una economia detallada la que ho feia. Quan el Pallars ha tingut aquest fotimer de pobles petits, aquesta distribució en tantíssims pobles petits, és perquè l'economia la tenien allà, al costat del poble, allà on hi havia els prats. Si mireu com es posen tots, es posen a la línia d'aprofitar les pastures (si mires, hi ha una franja on estan la major part dels pobles dels Pirineus, el 80% dels pobles pirinencs). En el moment que el *modus vivendi*, l'economia, no la tens al voltant del poble, és quan se'ns desmunta tota una ordenació.
- Segona: el substrat de partida. Sempre hem de jugar amb el que tenim, i aquest substrat condiona com seran les coses el dia de demà.
- Tercera: raons socioculturals (més moderadora i més variable). Per raons culturals, a la gent li entra una dèria de tenir una casa a la Cerdanya i es veu que hi ha

un fotimer de gent que té aquesta malaltia, no sé si genètica.

Així s'ordenen les coses: sempre van a favor d'una economia, i aquesta va canviant: quan l'economia sigui diferent, s'aterraran coses, o cauran cases, i en un altre moment se'n construiran la tira. Hi ha moltes coses que avui són patrimoni que són economia pura; seguim amb l'exemple: hi ha unes bordes fantàstiques al Pallars, enormes, desproporcionades a les cases que hi havia al costat que avui diries: "Oh, estan fent una porqueria allà al mig, una cosa enorme, quan tota la construcció, la tipologia és una altra... I a més a més, diverses bordes que ara visita la gent resulta que són de senyors del Pallars que se'n van anar a Suïssa i van tornar veient unes quantes coses pràctiques i ara ens semblen grandioses, amb unes voltes. Ara diríem: "Oh, no estan conservant la tipologia constructiva del Pallars!" I en aquests moments, aquests volums disconformes o desproporcionats o aquest tipus de construccions, que en un altre moment eren un bolet, en unes altres circumstàncies són patrimoni, una cosa interessantíssima d'anar a veure, o un referent.

Perdoneu, no me'n vull anar molt més enllà. Les coses passen d'aquesta manera, i a partir d'aquí hi ha una sèrie de possibilitats d'intervenir en les coses, de modular-les. Una manera de modular-les és l'urbanisme, per d'altres noves són els incentius i desincentius econòmics: si una cosa es pot gravar fiscalment o no, canviaran les coses. En aquests moments, les segones residències són un negoci. Tens una casa que, si vols, hi vas i si no, tampoc hi van quasi mai, però quan volen doncs hi van, i resulta que tenir aquella casa allà els hi dona més diners que tenir-los al banc. Per tant, mentre els hi doni més diners que tenint-los al banc, doncs n'hi haurà. El que dèiem: temes econòmics i polítics sectorials. L'urbanisme és una d'aquestes que pot modular les coses. I per què intentem modular-les? Per què no deixem que vagin com han d'anar? En primer lloc, perquè busquem el benestar de les persones, de la majoria, no d'uns quants. Per tant, en l'urbanisme entraria que uns estarien molt bé però els altres molt malament, tots apilonats, etc. I, per tant, donem unes normes per al benestar social. En donem unes quan n'hauríem de donar també per a la sostenibilitat, el que he dit abans, per no hipotecar el futur, per fer coses per no consumir els sòls més fèrtils, etc.

En segon lloc, intentem fer un urbanisme perquè sigui eficient, perquè el món funcioni, perquè la gent tingui serveis, perquè la gent pugui viure bé, per tot això que busquem, amb el mínim cost. Si podem fer una cosa estalviant-nos la meitat de les infraestructures, això és urbanisme. Si podem concentrar els creixements de manera que sigui molt més eficient servir els serveis, servir el transport públic, emetre de pas menys CO₂ i per tant, escalfar menys el planeta i no sé quantes coses més, això és urbanisme: ser més eficients. Per tant, si podem fer que els usos no siguin incompatibles, sinó que sumin, ordenar les coses de manera que uns no s'aixafin als altres i després tinguem una de problemes de por, allà, que tots els usos sumin en un territori, això és urbanisme.

Ara ja vaig més ràpid. Dit això: una, pragmatisme; les ordenacions i els urbanismes que

fem no poden anar del tot en contra de l'economia, no podem esperar que l'administració faci no sé què: l'administració pot fer coses fins a cert punt, pot modular coses, però també la caixa és la sencera: quan faci no sé què, deixarà de fer no sé què. Per tant, cridar que les administracions públiques han d'invertir, han de donar subvencions, és una batalla mig perduda. Mig: hi pot haver coses que diguis "prioritzem això, que no ho hem estat prioritzant aquests anys". Però, en conjunt, la majoria hem d'intentar fer ordenacions que alhora siguin econòmicament viables, que alhora puguin modular. Nosaltres hem de transferir la construcció que està mal entesa a una altra construcció útil, per exemple. Però hi ha d'haver una maquinària econòmica: no podem anar en contra del corrent de l'energia absolutament.

Una altra premissa: el patrimoni varia permanentment. Estem molt preocupats en salvar patrimoni i estem menys preocupats, i hi ha menys discursos, en crear patrimoni. Clar, això és una balança patrimonial, diguem-ho així, si l'objectiu dels aquí presents és mirar d'alentir la caiguda, parlem-ne, que això és el que sovint fem, mirar que, en totes les coses, la caiguda, la morrada, ens la fotem més tard. Però tenim la sensació que anem perdent i perdent: cal construir un urbanisme, al revés, que creï valor, que creï patrimoni, i el patrimoni, com diem, el vas creant permanentment.

Per acabar amb les premisses, una de molt important: dèiem el global, glocal,... Està claríssim que, en suma, a Catalunya tenim mil municipis, mil possibles plans generals urbanístics: la suma de mil fantàstics, collonuts, molt rumiats, treballadíssims, molt pensats i participats plans generals pot ser un desastre de país. Poden ser fantàstics, cadascun pensats des de la seva òptica, però els poses junts i el sistema, a una altra escala, té unes altres necessitats, unes altres regles del joc. I, a nivell local, t'acabes fotent una morrada amb el que preveies que faria el del costat o allò no funciona energèticament ni econòmicament, que és el mateix: ecologia i economia és la mateixa cosa.

Amb el tema de local i general, defenso que calen unes pautes, un pacte general per després fer el que cadascú cregui que ha de fer, però també amb el tema de global-local hem d'entendre una altra cosa: sovint allò local està tan posat a sobre la història, té tals pressions directes, que també estaria molt bé que delegués els seus neguits, les coses que tots tenim clar que s'haurien de fer, a instàncies superiors. I això ho entendreu de seguida: en els pobles petits, l'alcalde que surt a passejar és abordat per gent amb noms i cognoms i quan es revisa el pla general, no s'està pensant si aquella és la peça millor per créixer, s'està pensant en què és la de certa persona, i llavors una altra ja ve emprenyadíssima, amb tota la família al darrera, a l'alcalde perquè a ell no se li ha qualificat cap tros. Això és exactament així, i molts dels planejaments que s'estan fent al Pirineu tenen molt a veure també en donar una mica a tothom, i a vegades no és la millor de les ordenacions possibles. Llavors, si tenim clar que algunes coses són més eficients i haurien de créixer així, doncs aprofitem el Pla Director que ho digui i seran aquells malparits de Barcelona els que ho diguin i no nosaltres,

aquí al territori. Intentem jugar a aquest joc, que som intel·ligents i sabem fer política.

Fetes aquestes reflexions, que espero que serveixin per provocar algunes coses (espero que algú hi estigui en desacord absolut, m'agradaria molt), faig només una bateria llarga d'algunes de les preguntes que s'estan coent o de la filosofia que en aquest moment hi al darrere d'alguns dels plans que corren. Per una banda, hi ha unes ganes de què el sòl no urbanitzable tingui valor i, per tant, que hi hagi unes regles del joc i que hi hagi certs espais en què tots hi creiem per diferents motius. I quan dic valor, tinguem molt clar que alguns juguen un paper en el cicle de l'aigua que és molt important, que alguns són absolutament productius, altres són absolutament biodiversos, altres són absolutament identitaris. Per tant, no toquem les regles del joc que hi ha: pactem-les a nivell nacional i, a partir d'aquí, siguem més flexibles amb les polítiques locals, però també hi ha unes regles del joc bàsiques amb el món urbanitzable.

Segon: una estratègia de nuclis. Aquí estem parlant de l'urbanisme com a ordenació de les ciutats. Com creixen els pobles del Pirineu? Què fem? De nuclis en tenim més d'un miler. Bé, si compto l'Alt Pirineu i Aran, les sis comarques, hi deu haver uns sis-cents i si hi afegim les altres comarques pirinenques, el Ripollès, la Garrotxa i una mica més enllà, doncs aquí tenim un fotimer de nuclis petits, moltíssims, i tenim altres petits poblets que no arriben a ser petites ciutats, amb el problema que això ens comporta. A partir d'aquí hem de discutir molt. Però com que no podem anar en contra de l'energia (això és així, per això començava amb les premisses), si intentem que a tot arreu hi hagi de tot i amb aquells paradigmes de la ciutat que té de tot, que és mixta, que té diversitat d'usos, etc., això només es pot produir en certs volums: si hi viuen cinc famílies, no dóna perquè hi hagi un forn, una escola, una escola bressol, etc. No podrà ser. Llavors ens haurem de plantejar que certs pobles evidentment creixin, perquè arribin aquestes masses, però el que s'està defensant és separar les necessitats dels nuclis petits, que puguin garantir d'alguna manera que la demanda interna de fills d'allà que es volen quedar a viure i les demandes d'activitat econòmica (posar facilitats perquè es puguin fer aquelles petites coses; ara costa molt, perquè de seguida xafem patrimoni). Tots volem que la gent visqui al Pirineu, ens preocupa el despoblament, però tots els patrimonialistes que estem aquí en aquesta sala a la que veiem una nau agrícola allà al mig ens estirem els pèls i resulta que sense aquella nau agrícola no es gestiona el patrimoni perquè no hi ha vaques. I quan veiem que al costat d'aquell poblet pirinenc tan collonut hi fan una serralleria, dues fusteries i alguna coseta més al costat, també fa un mal als ulls que tomba, però és l'única manera que es quedi gent. Llavors hem de veure de quina manera fem certes edificacions, certes activitats econòmiques i hi posem facilitats perquè hi hagi activitat econòmica, perquè si hi ha llocs de treball hi ha gent. Però és molt diferent fer apartaments i fer urbanitzacions al costat del poble: això no és creixement de la gent del poble, no és creixement del poble, això és una activitat econòmica, és exactament igual que fabricar taps de bassa, exactament el mateix, amb una diferència: que aquesta economia

funciona menjant-se territori i creant-nos sovint problemes de gestió posteriors i sobrecostos importants. I, per tant, quan sovint la gent es queixa de què el poble no creix, que aquí no hi viu gent, doncs els pobles no creixen perquè hi visqui més gent, els pobles, sobretot els del Pirineu, estan creixent en aquest moment d'una altra manera.

Suposo que ja he d'anar tancant, no?

Josep Jané: No et tallo perquè l'auditori està encantat i s'empenyarien amb mi.

Ferran Miralles: Esteu encantats? No... això és benevolència del moderador. Segueixo una mica, cinc minuts, tres.

Per tant, suposo que aquests són els temes centrals. Ja ho ha explicat la Vanesa amb aquesta sensació de què els pobles se'ns estan multiplicant, se'ns estan deformant, però aquests creixements no estan creant pobles vius, estan creant pobles dormitori, pobles morts. Hi havia qui al vídeo deia: "Però això fa que hi hagi gent que hi vagi a netejar, que hi vagi a construir,..." I això és veritat, que això dona molta vida al manteniment d'aquesta instal·lació. Però en l'escenari de deu anys, ha d'haver canviat una mica aquesta economia perquè l'economia del Pirineu no es basi en menjar-se territori. En aquests moments, l'economia del Pirineu té un sector primari més potent que el de Catalunya, però que està caient vertiginosament, com a tota Catalunya, i encara més ràpid, però encara és potent. Té un sector secundari quasi bé inexistent, molt poca cosa en quant a llocs de treball, i té un sector serveis que creix i creix. Que caigui el primari és una cosa freqüent a tota Europa i a tot el món occidental i, per tant, no és un problema del Ripollès o de la Cerdanya: és un problema que tenim tota Europa. Que pugui el sector serveis és normalíssim: està passant a tot el món. El que no és tan normal és que no tinguem indústria, que no tinguem un sector secundari de transformació, i el que no és gens normal és que la construcció tingui aquest pes tan enorme i creixent: això és el que no és normal. I com que és un tipus d'economia que es basa en menjar-se territori, doncs no la podem sostenir molt de temps i l'hem d'anar canviant. Per tant, el que és diu és que allò que sigui el creixement endogen dels pobles, allò que sigui activitat econòmica perquè la gent s'hi quedi a viure, mireu de facilitar-ho urbanísticament, amb les ordenances que fem. I allò que sigui acollir creixements nous que es produiran a Catalunya, perquè en els propers vint anys serem un milió i mig més de persones, i no és cap broma, doncs aquests que vindran se situïn en els llocs on sigui més eficient situar-los. En el cas dels Pirineus és en certs llocs, de manera que reuneixin certes condicions, que puguin arribar a tenir la massa crítica per donar serveis i portar la ciutat més a prop de tota la bateria de pobles petits que l'envolten. Per tant, creem petites ciutats pirinenques, concentrem els creixements grossos allà, fem una xarxa de comunicacions més potent perquè aquests pobles treballin en sistema amb aquesta petita ciutat, però no ho periurbanitzem, no ho esquitxem, fem les coses on podem fer llançadores de transport públic que funcionin, on podem posar els serveis que necessitem. I què més? He

dit els pobles, creixement endogen, activitat econòmica, que els creixements que vindran se'ns posin a certs llocs. I què passarà amb aquesta demanda de segones residències que tenim aquí? Escolta, haurà d'anar emigrant l'economia de la segona residència cap a una economia d'allotjament col·lectiu i turística. Algú dirà que el Pirineu és molt turístic. El Pirineu no és turístic, excepte algunes comarques que sí que ho són i estan ben treballades: és turística la Vall de Boí, és força turística la Vall d'Aran, no ho és gens la Cerdanya, per exemple, gens: la Cerdanya és un barri de Barcelona i la gent se'n va allà perquè és un lloc molt maco, és un lloc que t'agrada i te n'hi vas i tothom vol tenir una casa allà. I punt. No tenen recurs turístic, no tenen producte turístic, no estan aprofitant el que tenen, estan posant-se en un lloc que és maco. Llavors, hem de crear turisme, hem de crear recurs, i hem de basar-ho tot en allotjament col·lectiu.

Hem fet una sèrie d'anàlisis, i les podeu anar ensenyant a qui vulgui, que demostren que, en lloc de tenir cent llits en forma d'apartaments o xalets, si tens cent llits en forma d'hotels, doncs resulta que, a més de consumir molt menys sòl, que això ja ho veiem tots, que amb apartaments o hotels és més concentrat, resulta que ens estalviem el 40% de les infraestructures del Pirineu o, dit d'una altra manera, que aquest 40% pot anar a millorar molt les altres. Resulta que multipliquem per un 400% els llocs de treball al Pirineu, comparativament, és a dir, crea molts més llocs de treball, això és un negoci, hi viu gent allà que està atenent aquest negoci turístic. Per tant, menys consum de sòl, menys infraestructures, molts més llocs de treball i molts més diners que es queden al territori, moltíssims més. Entre els que queden per la construcció del territori, comparats amb la despesa induïda, i els que queden en el territori en forma d'hotels no hi ha color. Per tant, anem a fer un pilar econòmic, amb més llocs de treball, menjant-nos menys sòl i creant un producte turístic. Igual que hem d'aguantar l'agricultura, podem ser més turístics i no consumir tant de sòl.

Vaig acabant: ja acabo. Volia llançar només que, des del punt de vista patrimonial, sabeu i és important que s'ha enviat a tots els ajuntaments un treball del Ramon M. Puig que és una mena de proposta de normes urbanístiques per a l'edificació al Pirineu i que intenta garantir que el que es construeixi augmenti el valor patrimonial del Pirineu en lloc de menjar-se'l. Aquestes normes estan sent bastant discutides: hi ha qui no les vol, hi ha qui les malentén, però fixe'u-vos que intenten trobar uns elements bàsics que facin que aquella casa sigui pallaresa, cerdana o ripollesa i no desentoni, sense convertir el país en un pessebre per a la gent de Barcelona. M'explico: s'han fet esforços a la Cerdanya, amb la tipologia cerdana i l'urbanisme, han fotut molta canya durant anys al Pallars, que tot havia de ser de pissarra, encara que la portessin de Galícia, i havien d'haver-hi coses que eren més araneses que pallareses, però semblaven més pirinenques i quadraven amb la postal. Així ens queda un país, més endreçadet que el nyap que s'ha fet al Vallès on cadascú inventa la seva casa i la seva tipologia constructiva però estem construint també pessebres. Llavors, el que diu el Ramon M. Puig és que, a les cases, són la paleta de colors i la coberta el què ho manen tot.

Regulem quatre coses d'aquestes i deixem certa llibertat amb l'elecció de materials, amb certes coses. Serà el que s'ha fet sempre: fer coses útils, pràctiques, no fer cases, perquè ara restaures cases del Pirineu i, com que no es poden tocar, són bastant inhabitables, per viure amb les condicions que vol viure la gent d'avui en dia, etc. Per tant, que puguin ser cases habitables per a la gent que hi viu, fer cases que reuneixin les condicions, però amb uns mínims que sumin valor. Durant anys a tots ens ha passat que a Catalunya cadascú inventava la seva casa i passaves a França i tenies aquells pobles, sovint miserables, de la Catalunya Nord, i no són cap poble ric ni cap cosa, però tots eren d'aquell color crema, amb aquella teuladeta de pissarra i només això donava una sensació d'endreça de país que ja la voldríem, perquè aquí som tan creatius que som absolutament caòtics.

I res més. Gràcies.

Ignasi Cuadros: Bona tarda. El plantejament que faré jo, conseqüentment amb com se m'ha presentat, és una mica posar-me el barret pel que fa als col·lectius i els centres d'estudis, col·lectius als quals algunes institucions representem. Jo faré una mica al revés del que ha fet el Ferran. Ens van passar als intervinents de la taula rodona unes preguntes que d'alguna manera ha glossat el moderador a l'inici i a les quals una mica sistemàticament i de manera ordenada he anat contestant en funció del meu punt de vista. Al final faré una mica més de recapitulació, des d'un punt de vista des de la banda en què ho veig i on jo em poso en aquesta taula rodona.

Més o menys ens havien plantejat una primera pregunta que era si el patrimoni als Pirineus era més fràgil que en altres àmbits i si per aquesta fragilitat hi havia un equilibri difícil en la contraposició del procés del patrimoni i el desenvolupament urbanístic. El plantejament que faig és que el patrimoni, en tant que llegat material i immaterial del passat, és valorat en el present i pensem que pot tenir valor en el futur. Allò que realment el transforma o el destrueix en major mesura és sobretot el desenvolupament econòmic i social intens, perquè aquests canvis imposen noves necessitats i nous usos que se sobreposen i a vegades transformen o a vegades simplement destrueixen aquest patrimoni, aquest llegat material i immaterial, que és el que tenim ara, que el valorem i que pot tenir valor en el futur. Llavors, responent a aquesta pregunta, jo crec que el Pirineu precisament no és el lloc on hagi estat o sigui avui dia més fràgil i amb més risc de pèrdua del patrimoni, perquè sí que hi ha darrerament processos de transformació però comparativament amb altres àmbits del territori del nostre entorn, del nostre país, de Catalunya, que realment han estat més intensos. No és el lloc de més risc. Ara bé, el tipus de moment social i econòmic que es dona avui dia, actualment, també ha destruït d'una manera material, però potser no tant, sinó més aviat ha descontextualitzat i ha banalitzat aquest patrimoni material i immaterial. Jo crec que és el que més està passant al Pirineu, perquè, a veure, la societat ha evolucionat, la destrucció, l'anorreament ja no es produeix, el que passa més és això, tots ens hi hem referit, que, com deia el Ferran, a vegades, per respectar un criteri s'estan fent pessebres.

Això era un primer plantejament.

Hi havia dues preguntes que d'alguna manera van lligades: una era quins són els avantatges de l'urbanisme de proximitat, entenc que referit a l'urbanisme plantejat des de l'àmbit local i també si l'urbanisme plantejat o fet a escala local és antagònic a l'urbanisme fet des d'un contingent global o si s'ha d'enfocar aquest tipus d'intervenció global i local a la vegada. Jo crec que afrontar la conservació, rehabilitació i revalorització del patrimoni requereix de l'actuació, per una banda, d'agents del territori, per estar en proximitat, però també d'intervencions d'agents d'àmbit sectorial. El patrimoni, com més comunament entès, no depèn només del que faci l'urbanisme. Llavors, consegüentment amb això, les institucions locals i l'urbanisme són components d'aquest primer àmbit, des del que és la pràctica urbanística, però també les institucions d'àmbit general, amb les seves regulacions i actuacions en el camp del patrimoni (comunament són conegudes per tots nosaltres les polítiques de patrimoni que es poden fer des de Cultura) són part d'aquest altre segon àmbit, o sigui, si hi ha algun interès en preservar, rehabilitar i revalorar, no és només què fa l'ajuntament, també hi ha una sèrie de polítiques sectorials que s'han de combinar. Per tant, l'urbanisme és una activitat en aquesta dicotomia que ens plantejàvem. Ja veureu que jo vaig cap a la síntesi, perquè, a més, crec que no pot ser d'altra manera, aquesta dicotomia de què parlava el moderador, de l'urbanisme local o global. En síntesi, l'urbanisme és una activitat pública reguladora i es gestiona i s'executa principalment a nivell local, és a dir, manen molt els ajuntaments, en tenir ells la iniciativa. Ara bé, actualment les tendències en planificació i les necessitats objectives de la societat porten a intentar que aquest urbanisme d'àmbit municipal se situï en un marc d'unes directrius de planificació més generals, que li donin coherència, ja s'hi ha referit el Ferran, perquè no pot ser d'una altra manera. I aquest és un diàleg que no és senzill, aquest diàleg entre l'urbanisme i unes directrius de planificació, que requereix d'un coneixement aprofundit del territori i de debat i participació locals, perquè allò que vol donar coherència global sigui entès i acceptat a nivell local, però també perquè els agents que actuen a nivell local puguin fer arribar aquestes aspiracions i aquestes preocupacions a aquells que han de donar una coherència general al conjunt.

Hi havia una última part d'aquest emmarcament de la taula rodona que ens havia plantejat el moderador que s'expressava literalment: "Per què cal plantejar el binomi patrimoni-urbanisme en termes de desenvolupament integral?" Ja veieu que el meu argumentari va camí d'una certa síntesi. Jo crec que té poc sentit plantejar binomis amb una visió d'antítesi, com urbanisme *versus* patrimoni, com si una cosa fos antagònica a l'altra. Jo crec que no ho és ni ha de ser així, el que crec que és millor és buscar una integració amb racionalitat, amb les decisions que es vagin prenent, i amb un tractament curós de les problemàtiques i incompatibilitats que poden sorgir. Per això la iniciativa local és molt important, perquè són els que veuran, d'una manera més fefaent i més evident, si es dona aquesta contradic-

ció, i que els han d'estirar perquè s'arribi a una solució òptima en tots dos casos.

Una mica ja veieu que he anat, no sé si des de l'auditori es pot seguir d'una manera ordenada i pautaada, seguint una mica el guió que ens van passar quan vam contactar amb els que havíem d'intervenir a la taula rodona.

Llavors, ja he dit que aquí hi intervenc una mica per oferir a la taula rodona el punt de vista dels centres d'estudis, representant el col·lectiu d'aquests centres i instituts d'estudis, que són representats col·lectivament per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, la qual contribueix a la coorganització d'aquest col·loqui, i ajudats econòmicament i organitzativament per la Fundació Privada Institut Ramon Muntaner, a la qual jo també represento. Els centres com a instància especialment conscienciada en la preservació, rehabilitació i revalorització del patrimoni des de qualsevol punt de vista: patrimoni històric, artístic, cultural, inclús patrimoni natural i paisatgístic. Hi ha perfils molt diferents en el nostre camp associatiu. Justament perquè són unitats especialment sensibilitzades sovint contribueixen a iniciatives locals orientades a aquesta temàtica del patrimoni. Per l'experiència i el coneixement que en tenim, des del seu àmbit local o del que arriba d'altres llocs, hi preval una sensibilitat i una preocupació perquè les iniciatives que hi ha en la preservació, rehabilitació i revalorització del patrimoni, perquè sigui una cosa proactiva, un valor que tingui beneficis ara i en el futur. Hi ha una certa preocupació perquè aquestes iniciatives siguin fetes amb rigor i tenint cura de la seva adequada contextualització. En canvi, preocupa la banalització o l'elaboració de lectures i discursos descontextualitzats sobre aquest patrimoni, que beuen poc de les arrels i del coneixement de la matèria. A més, crec que els centres d'estudis, que estan integrats per persones formades i enteses sovint en aquest camp, tenen una oportunitat de fer un paper d'assessorament o promoció d'iniciatives sobre el patrimoni per tal d'elaborar projectes que tinguin aquest punt de qualitat que, en general, és desitjada per nosaltres.

Ara posaré un exemple del centre d'estudis al qual jo pertanyo des de fa molts anys, i no penseu que en la vida diària jo hi intervingui molt: això que dic no és la meua pel·lícula, és el que constato de les opinions d'altres membres de la junta del Centre d'Estudis del Bages, que és al qual jo pertanyo, i justament els temes de patrimoni són altres persones, no precisament jo, a qui els interessa i preocupa. Per exemple, fa poc, en aquella comarca hi ha hagut una recuperació i valorització del conreu de la vinya, a petita escala, i això va tenir una empenta amb la creació de la Denominació d'Origen Pla de Bages. Llavors, algunes de les iniciatives de la part administrativa d'aquesta DO han estat recuperar les construccions rurals de pedra seca, les barraques de vinya... Llavors, ara van fer la commemoració del desè aniversari d'haver obtingut la denominació d'origen i en una rotonda a prop d'on hi ha una masia, embeguda pel casc urbà de Manresa, en un barri extrem, dels afores, una casa de pagès que és de patrimoni públic i s'hi fan unes activitats, en una rotonda propera a aquella masia on hi ha la seu formal de la DO, hi van construir una barraca

de vinya amb la tècnica de la pedra seca en mig de la rotonda, construïda per un senyor que ens sap i que fins i tot n'ensenya a d'altres persones, i aquesta barraca està allà al mig, com si hi haguessin posat una escultura contemporània. Jo no m'he posicionat sobre aquest tema ni m'hi he espremut massa el cap, però hi ha gent que diu que aquesta barraca de vinya enmig d'aquesta rotonda... Jo sé que la gent del sector vinater n'està molt orgullosa, però allà al mig la barraca, no sé... Es pot posar una mica de gespa com a totes les rotondes i passa que t'he vist. Això era una certa font de polèmica i, dins del debat del nostre centre d'estudis, perquè en l'època actual passem per una situació econòmica de vaques magres, s'ha plantejat, i no sóc jo el protagonista o l'instigador d'aquesta iniciativa, una via d'activitat i també de sortida per fer activitats i fins i tot per aconseguir uns ingressos complementaris més enllà de l'activitat ordinària que són les quotes dels socis, les publicacions, les subvencions que es tenen per l'activitat que es fa, etc. És oferir als ajuntaments un servei, un catàleg d'assessorament en diferents temes, i sobretot en temes de patrimoni, perquè quan vulguin fer alguna cosa o vulguin autoritzar-la, o quan han encarregat alguna feina o estudi, si volen, algunes de les persones que tenim aquí fixades els assessoren perquè a vegades es detecten barrabassades, a vegades amb la millor intenció del món, però, com es diu, de bones intencions l'infern n'és ple.

Permeteu que acabi aquí. No sé si la meva intervenció té molt de discurs o molt d'argumentari de proposta definida, que vulgui deixar coses establertes, més aviat no, però dins d'aquest salvar contradiccions perquè no hi ha més remei que trobar sempre la millor solució crec que, des dels centres d'estudis, tenim un paper a fer, l'anem fent fins ara però encara n'hi ha més, de paper a fer, perquè és un tema que cada cop ha anat preocupant més i interessant més i realment ja no és una cosa que només interessa a quatre, interessa a molta altra gent, el que passa és que molta gent no sap què ha de fer.

Josep Jané: Sóc conscient de què s'ha fet molt tard. Les intervencions s'han fet tan interessants que només afegiré molt breument i només puc fer flaixos, primer per l'hora, respecte a que ja fa una hora i mitja que ja estem asseguts i, com deia Torres i Bages: "Un discurs curt mou els cors i un discurs llarg mou els culs", i ja estem en aquesta segona fase. Només uns flaixos. Haig de parlar de la Vall de Boí, perquè, com he dit al principi, és una experiència que tinc de vint-i-cinc anys o trenta. A la vall de Boí, l'any 80 hi havia 550 habitants. A l'any 90, eren 470, o sigui, n'havien perdut vuitanta. És la mateixa problemàtica que surt aquí. Avui en són mil. És a dir: què ha passat entre l'any 1990 i el 2000 perquè s'hagi passat d'una pèrdua d'habitants a pràcticament duplicar-los? Pràcticament, a la Ribagorça catalana, la Vall de Boí representava abans l'11% de la població i ara, el 35% i, al pas que va la Vall de Boí, no estic pronosticant res, però pot ser que sigui més important que Pont de Suert. Això vol dir massa crítica, escoles... s'han recuperat les escoles d'Erill i Taüll i no vull entrar en aquest tema, perquè es faria molt llarg i, a més, amb les intervencions que hi ha hagut podríem estar-hi hores. Però hi ha un aspecte que s'avesa a

ser molt tractat i, en canvi, no ha estat citat: s'ha tractat el problema de la manca d'indústria i de feina. A l'alta muntanya, i el Pirineu ho és, fa falta una cosa que és la projectivitat. Se'n parla poc encara que a la Vall de Boí s'ha intentat. M'explicaré amb un exemple: quan els meus fills eren petits anaven a unes colònies als Alps suïssos i un dia vaig parlar amb el cuiner de les colònies i em va convidar a casa seva. Vaig anar-hi i resultava que era un xalet que ni un milionari: amb televisió, etc. Amb aquest exemple m'entendreu tots, i és una cosa que els plans territorials han d'anar més enllà de l'ordenació del territori: és molt important la participació en cultura, treball, etc. Aquest senyor era pagès, tenia vaques, i amb diners del municipi el van ensenyar a esquiar i es va fer monitor d'esquí. Per tant, a l'estiu portava vaques i a l'hivern feia de monitor d'esquí. Però, com que la cria de les vaques es va modernitzar i ja no hi dedicava tant de temps, el cantó li va ensenyar una altra professió, la de cuiner, però no cuiner de restaurant, sinó cuiner de colònies per a tres-cents nens, que és molt diferent. Llavors, a l'estiu treballava de cuiner i es guanyava molt bé la vida. Però com que a la tardor ell i la seva dona no sabien què fer, el cantó o el govern de Berna, amb subvencions, no subvencions per arreglar una casa, que costen milions, sinó subvencions per ensenyar una professió a una persona, el van ensenyar a fer coses manuals: brodar, pintar a mà, ... I llavors, amb la seva dona anaven fent davant de la televisió i em va explicar que la botigueta de la cantonada era seva i també eren comerciants i, els diumenges, els hi deia als nens de les colònies que els anessin a comprar coses a la botiga. Total, que no tenia cap necessitat d'anar a la ciutat, baixava quan volia, i es guanyava molt bé la vida. No confonguem, és molt important, la pluriocupació, donant diverses ocupacions a la mateixa professió (jo puc treballar d'economista en un banc al matí i de comptable per la tarda), sinó que són diferents ocupacions adequades al medi ambient. I això és una cosa que al Pirineu s'ha de fer. A la Vall de Boí s'ha intentat fer i s'ha aconseguit que hi hagi gent que faci de monitor d'esquí, que faci brodats, etc. Jo crec que aquest és un aspecte en què hi intervé ensenyament, cultura, treball, ordenació del territori, però que si això no es resol així, tota la problemàtica que estem plantejant no es resoldrà mai, perquè està molt bé demanar que hi hagi indústria, però, o són indústries manuals o, tal i com està globalitzat el món, és impossible: amb tot això de la deslocalització de les indústries del Vallès no posarem ara indústria al Pirineu, excepte productes locals que es vinguin allà.

Una altra dada, i repeteixo que no puc entrar en detalls: m'agrada molt quan en Ferran diu que millor un hotel que cent apartaments. Al pla d'urbanisme de la Vall de Boí hi ha una zona de la qual era responsable (només d'aquesta zona) d'origen. Ara ja no, perquè si s'hi fan barbaritats ja no em correspon a mi. Aquesta zona és el pla de l'Ermita, que es va començar construir a partir de l'any 1989 i l'any 2000, onze anys més tard, tenia 1.200 places hoteleres i 1.200 apartaments privats. L'hoteleria no era més important, però sí vam plantejar un problema que es veu a tot arreu, i sobretot a la Cerdanya, i és que es veuen les cases tancades i allò està mort molt de temps. L'única forma d'evitar-ho és l'hoteleria. Amb 1.200 places comences a tenir cafeteries, bars, restaurants, i tenir feina. Diré una última

cosa: al pla de l'Ermita, que no està a Taüll, sinó que està 100 metres més amunt i a 1 kilòmetre i mig, avui, és on recullen més nens de tres a catorze de tota el vall i de tota la comarca per anar a col·legi. Això vol dir no només que no han marxat, sinó que si hem passat de 470 habitants a 1.000 és que n'han tornat però també que n'han arribat de nous, i això és realment la regeneració del Pirineu. Com es va aconseguir això? Doncs amb l'esforç local, amb l'esforç de la iniciativa privada, que aquí no s'ha citat i que crec que s'ha de citar (jo en sóc un representant, a més) i, finalment, de la Generalitat. Quan jo vaig dir que sí a fer-me responsable del desenvolupament de la Vall de Boí, això va ser l'any 76, ja hi havia hagut un pla d'urbanisme previ, d'uns promotors previs, que no sabien on anaven ni econòmicament ni urbanísticament i, com que en aquest pla d'urbanisme tothom va demanar que ocupés el seu propi camp, resulta que amb el pla urbanístic de l'any 76 es podien arribar a posar a la vall de Boí 250.000 habitants, teòricament. Hi va haver un moviment de joves a la vall, que jo vaig recolzar, hi va haver un moviment a la premsa i la premsa ho va denunciar. Clar, aquí tots sou molt joves, però jo me'n recordo. Jo deia: "A part de què no pot ser, és impossible, perquè no hi caben 250.000 habitants!" Per què va passar això? Doncs perquè l'arquitecte municipal va ser feble i, com dèiem abans i ho sabem molt bé, tots es coneixen i un ara és l'alcalde, però demà passat no ho serà. Llavors, no s'atreveixen a dir que no a ningú i fot-li que és de Reus. Vam anul·lar el pla d'urbanisme entre el grup de joves de la vall i un servidor i (perdoneu que parli en primera persona, però és que és així) vaig dir: "Ara resulta que venim els de Barcelona, que som els capitalistes, i venim a colonitzar." Jo sóc un enamorat del Pirineu i de la Vall de Boí i vaig dir: "Què hem de fer?" *Borrón y cuenta nueva*. Hi ha set poblets al municipi de la Vall de Boí, que no els cito perquè ja els coneixeu. Fem una comissió per decidir qui farà l'urbanisme: un representant de l'Ajuntament, però només un; assembleàriament a cada poble es va nomenar un representant per a aquesta comissió, però no era el regidor de l'Ajuntament (en algun cas ho va ser, però en d'altres no); un representant de la "companyia colonitzadora" i un representant de la Diputació. Em sembla que en total érem nou. Aquests nou ens vam reunir i el primer que vam decidir va ser escriure a dues "vaques sagrades", que eren Cantó Llops i Solà Morales, tots els coneixeu, preguntant-los si ens podien recomanar quatre equips d'urbanistes independents, però sense jugar-hi ells. Tots dos es van posar d'acord i ens van contestar recomanant-nos l'Oriol Bohigas-Martorell-Mackay, el Bonet, el Sáez i un quart que ara no em ve a la memòria. Llavors els vam escriure com a comissió, no com a Ajuntament ni tampoc com a companyia ni com a Diputació, a tots quatre i els vam demanar el seu currículum i un pressupost. Tots quatre van dir que sí i es van pressupostar. Ens vam tornar a reunir i vam decidir, en una decisió col·lectiva dels nou, l'Oriol Bohigas-Martorell-Mackay, amb un pressupost de 800.000 pessetes de l'època (estic parlant de 1977). Tot això va durar mesos, anys, perquè tot això no és fàcil. A continuació hi va haver un problema: aconseguir signar un contracte amb els urbanistes en què hi participaven l'Ajuntament de Boí, la Diputació de Lleida, la Generalitat, els arquitectes i la Direcció General de Belles Arts, perquè havia

de protegir la Vall de Boí des del 1932. Estàvem tocant fibres molt sensibles, com sabeu. Estava tot per fer: no hi havia carreteres, no s'hi podia pujar, etc. A mi personalment em va costar un any, amb el contracte sota el braç, perquè em vaig topar amb l'assessoria jurídica: ja l'hem cagat. Em va costar un any signar el contracte perquè tots hi estaven implicats, amb un contracte de 800.000 pessetes que en no sé quina proporció ho portaven entre la Diputació i la Generalitat. L'ajuntament, en aquella època, com us podeu imaginar, no tenia un duro: tenia un pressupost de cinc milions de pessetes d'ara. Ara em sembla que són cinc-cents, que tampoc és una xifra molt important, però s'ha multiplicat per cent en vint anys. Al final vam fer el projecte. Però el Josep Martorell, que és una persona molt sensata, va dir: "Ja que ho estem fent tan democràticament i tan bé, fem-ho encara millor. En lloc de plantejar una informació pública del que anem a fer, anem a plantejar una informació pública de criteris. Tres mesos, per a una, tres mesos per a l'altra: que tothom hi pugui dir la seva." Es tractava de política, i de política local, bàsicament. Una vegada fet això, van fer els esborranys dels primers dibuixos, que és allà on realment comencen les bufetades: es va publicar informació dels planells tres vegades. Amb aquesta història tan llarga, es pot dir que es va començar l'any 77 i van sortir publicades les normes subsidiàries de la Vall de Boí a l'octubre de 82: cinc anys. Però puc dir que, democràticament, i participant-hi els ajuntaments i la gent, sobretot la gent, no només els ajuntaments; els arquitectes i els urbanistes, evidentment, que en saben, i la Diputació i la Generalitat es va aconseguir fer un pla. Després, un pla parcial particular va trigar tres anys. I n'estic molt satisfet, però, aprofito que hi ha aquí un representant actual perquè a vegades els esquemes teòrics estan bé i llavors resulta que a la pràctica es malmeten. Posaré un parell d'exemples. Començaré per dir que la carretera de Boí a Taüll no existia. Els japonesos que anaven a Taüll pujaven a peu a Sant Climent per fer les fotografies: era un desastre, i estic parlant de l'any 85 o 86, no de la prehistòria. Per fer aquesta carretera, la iniciativa privada va aconseguir posar d'acord l'Ajuntament de Vilaller, l'Ajuntament de Pont de Suert i la Generalitat, posant cinc milions de pessetes cadascun per fer la carretera de 3 kilòmetres i així es va fer la carretera: per iniciativa local, entre ajuntaments i alguns a 10 o 15 kilòmetres, que no els hi tocava en principi, però que eren conscients de què era important, era un motor, i hi van fer una carretera. Però llavors se m'encén la sang perquè a la plaça de Sant Jaume hi ha uns senyors que no coneixen el territori i que fan passar la carretera pel costat de Sant Climent. Al costat de Sant Climent hi ha un cementiri, al qual jo per desgràcia he anat per algun enterrament, amb tants anys que sóc veí de Taüll. Però que no se n'adonen que una carretera al costat de Sant Climent que, a més, és un dels símbols del romànic català, ha estat onze segles que hi han passat només carros, algun cotxe fins a l'any 90 i ara hi passen el diumenge dos mil cotxes, que van a esquiar? I els camions, tan grossos que els morts deuen tremolar i tot? Però el pitjor, i aquí hi ha gent que en sap molt més que jo, és que el campanar trontolla. Però tan difícil és fer com a Suïssa, que farien la carretera 200 metres més lluny, donant la volta, que a més és pla, i deixar tot el voltant de Sant Climent amb verd? Doncs fins fa tres anys es

podia aparcar tocant amb el morro del cotxe a Sant Climent. Qui és el responsable d'això? No n'és l'Ajuntament, sinó la Generalitat, que és qui ha projectat la carretera. Per tant, són coses que s'han d'arreglar i que formen part de l'urbanisme.

Finalment, diré dels ajuntaments: jo he conegut cinc o sis alcaldes dels ajuntaments i m'hi he portat sempre molt bé, fins i tot amb l'últim que abans citava he anat a veure pobles similars als Alps francesos o suïssos i m'agrada molt que quan ha tornat aquí ha posat flors als carrers, ha pintat no sé què, tot això ha estat veient el que es pot fer. Ara fins i tot diré més: s'hi ha aficionat tant l'actual alcalde que cada any agafa dos autocars i els porta a Suïssa o a França, perquè vegin locals o restaurants i els copiïn. I em sembla molt bé. No com a la vall d'Aran, que ja ho fan malament.

Hem aconseguit el pla, encara que va ser difícil aconseguir posar-se d'acord l'Oriol Bohigas (no tant amb el Martorell), per exemple, us en diré una, i ho dic perquè la iniciativa privada sempre ha estat molt desprestigiada, el Pla de l'Ermita es diu així perquè mires amunt, a 100 metres, i hi ha un pla amb l'ermita de Sant Quirze de Taüll. L'Oriol Bohigas em deia que fes les cases al davant i amb la vista de la vall valdrien tres vegades més. Vaig ser jo, el capitalista, qui va dir que de cap manera, que no m'ho perdonaria mai, que s'havia de fer després del turonet. Perquè imagineu-vos arribar a Taüll i trobar-vos amb una muralla xinesa. En aquells moments, estic parlant de fa vint-i-cinc anys, s'hauria fet i ara tindríem una muralla xinesa. Això també ho dic perquè als tècnics se'ls ha d'escoltar, però no fer-los cas. Això passa amb tots, fins i tot amb els economistes: ens escolteu però no ens feu cas. Tots els tècnics tenim dèries: s'han d'escoltar a varis i no fer-los cas, fer el que ens sembla racionalment i per lògica. Però el que vull explicar és que es volen fer 9 metres d'alçada com a màxim i de cop i volta et trobes a Taüll uns bolets que són uns gratacels i uns quants, entre els quals estava jo, vam anar a l'Ajuntament per dir: "Escolti, però com és que deixeu construir això, si té 15 metres?". Llavors, va dir l'Ajuntament que l'entrada era per darrera, llavors, tenim uns edificis magnífics, amb una entradeta minúscula pel costat nord i, al davant, pàrkings i el que vulguis. La culpa de qui és? De l'Ajuntament. Per això, aquí no se'n salva ningú. Però l'ajuntament no podia dir que no a uns senyors que eren cosins, parents, etc. I això passa molt més sovint a la muntanya que a la platja, perquè ja sabeu que a la muntanya estan molt més entre ells que no pas a la platja: hi ha arribat tothom pel mar, encara que fossin pirates o àrabs.

Bé, jo seguiria molt perquè, com podeu veure, és un tema amb el que jo m'he posat moltes vegades el dit a la boca i paro perquè no es tracta d'abusar, però encara ens queden deu minuts. A mi m'han dit: tu, fins a les vuit, aguanta, i els que han d'aguantar són els que estan asseguts davant. Si voleu fer alguna pregunta o algun comentari, i no us convido a la taula perquè ara toquen els comentaris i preguntes vostres.

Antoni Llagostera Fernández (públic): D'aquest col·loqui, jo, que sóc el president del

Centre d'Estudis del Ripollès, n'he tret una imatge que les comarques de muntanya, a partir de la Cerdanya, diria que estan en una situació nova. Les comarques com la nostra, el Ripollès, i sobretot la Garrotxa, tenim una situació radicalment diferent. Nosaltres som turístics des de finals del segle XIX. Els primers esquiadors anaven al pla de Ribes, els primers turistes (entre cometes), amb noms i cognoms, anaven a Camprodon i Ribes. El més curiós de tota aquesta panoràmica és que, en contra de la visió que vosaltres heu plantejat, aquestes comarques no han estat mai de pagès, han estat comarques totalment industrials. Perquè us feu una idea, des de mitjans del segle XIX, el 60-80% de la gent de totes les valls d'aquí i de la Garrotxa vivia del treball industrial. I encara ara, avui, en continua vivint: ara fins i tot arriba al 80%, ja estem al límit. A pesar de tot, hem continuat fent tot això. I, fins i tot, quan s'han ensorrat totes les fàbriques tèxtils (aquests últims mesos s'han tancat les tres últimes: hem donat el *carpetazo* final a la primera revolució industrial, fent *tabula rasa* de totes les indústries tèxtils del Ripollès), durant totes aquestes crisis, hem pensat que el turisme seria la nostra salvació. Curiosament, tot i que havíem estat els pioners i havíem tingut el primer refugi de muntanya de tota Espanya, aquí a Ulldeter, que havíem tingut el primer parc natural, la reserva del Freser i del Ter, que l'any 1931 s'havia fet el cremallera, continuem sense tenir ni un parc natural, curiosament. És una situació paradigmàtica, fortíssima. Com veieu, és un altre món, que té punts també bastant curiosos. Per exemple, jo us explicaré un problema en el qual cap de vosaltres ha entrat. Heu entrat en el tema de la morfologia de les cases i aquí, al Ripollès, ens hem trobat exactament amb el revés: la casa repicada. Precisament vam publicar un treball de dos arquitectes de Camprodon que en feien una crítica i explicaven l'estil suís, que és un estil amb noms i cognoms del primer estiu a Camprodon, que construeix una casa suïssa i després ve tota la imitació. Ells, en aquest estudi, el que fan és no només criticar això sinó també explicar com són les cases d'aquí, com estaven construïdes, que no només no estaven repicades, que tenien arrebossat, com havien de ser les cases, com havien de ser les finestres,... Ja us ho dic, no hem tingut cap èxit. Aquest estudi està publicat, us en puc donar la referència als que vulgueu, però continuem repicant. Si voleu, hi ha un exemple curiós d'aquest binomi urbanisme-patrimoni al poble de Beget. Beget és un poble que no s'ha edificat una sola casa. Ara, Beget no és Beget, perquè totes les cases del poble estan repicades. Es poden agafar fotos dels anys vint i dels anys cinquanta i seixanta i a totes les cases, òbviament, no hi havia repicat, tot era arrebossat. Fixeu-vos que en la nostra tradició, els nostres problemes de patrimoni són uns altres. Hi ha problemes molt semblants als vostres, però al revés. Avui dia no t'atreveixis a dir a un propietari que deixi de repicar la casa.

Jo, la veritat, també entenc que el món de la construcció ha evolucionat molt i, evidentment, per què eren arrebossades les cases? Perquè era un aïllant.

Ignasi Cuadros: Sí, estaven arrebossades amb morter de calç. A la muntanya era el que feia falta. La pedra allà deixava passar la humitat.

Antoni Llagostera: Exacte, i avui dia, com que ja tenim calefaccions i tenim altres coses... Però bé, en tot cas, el paisatge no és el paisatge que hi havia tradicionalment.

Ferran Miralles: Per això esteu en una altra vegueria, home! Encara no sabeu a quina, però...

Antoni Llagostera: Estem en un altre món, no sé si més bo o més dolent, però també amb molts problemes.

Josep Jané: Jo voldria excusar-me perquè, quan ens van encarregar la taula rodona, ens van dir “el Pirineu” i jo, modestament, penso en el Ripollès com en el Prepirineu. Llavors, és clar, per això no hi hem entrat. Però els problemes que tens aquí són els mateixos que hem tractat nosaltres.

Fins ara es podia arrebossar, però a Taüll no, des d'*illo tempore* (parlo de Taüll, no de la vall).

Antoni Llagostera: És que Beget està a 200 metres per sota de Ripoll, és a dir, si Ripoll està a 700 metres d'alçada, Beget està a 500: allò ja és el Mediterrani.

Ignasi Cuadros: La comunicació de sempre de Beget havia estat per la Garrotxa. Però com que en fusionar municipis, Beget va ser agregat a Camprodon, doncs van fer, d'una pista que hi havia, una carretereta que baixava de Camprodon a Beget i ara la gent va a Beget per Camprodon, però abans s'hi anava per Montagut.

Josep Jané: Bé, són les vuit menys dos minuts: una última intervenció.

Públic: Jo volia preguntar si el Pirineu era un factor que tenia un perill, un risc.

Ferran Miralles: Que té un patrimoni fràgil, sí.

Públic: Jo crec que sí. Després s'ha dit que no és preocupant, bé, això seria una conseqüència, però el risc en si existeix. Tan sols pels pendents, jo crec que el risc és molt més alt que si fos pla. No sé si s'ha estudiat gaire, això, però jo crec que sí. D'entrada, jo crec que és un sector d'alt risc pel pendent.

Josep Jané: Jo hi estic absolutament d'acord.

Ferran Miralles: Jo no, però com que sóc menys de dos...

Ignasi Cuadros: Jo crec que, globalment, compartint-ho amb altres llocs, com que la transformació no era tan intensa, el risc era menor que en d'altres llocs. El que passa és que, avui dia, els riscos han aparegut i s'han accelerat i potser més que la destrucció, com havia estat tradicionalment en d'altres llocs, parlant del patrimoni en un sentit molt general, des de l'històric i artístic fins al cultural, el paisatgístic: en general. Allò perillós no és l'anorreament directe, el perill és que poses a la vora coses mal posades, etc.

Josep Jané: Però és més fràgil, mira, posaré un exemple: quan a la Vall de Boí es fa la carretera ens posem les mans al cap, perquè copien les carreteres de la plana, i és molt més fràgil, perquè una carretera d'alta muntanya, com molt bé veus a Suïssa, on està ben asfaltada i amb unes ratlles blanques ben delimitades, però no copien la de la plana i aquí sí. Aquí al Pirineu, i parlo d'una vall molt controlada, es copia la de la plana: no calia fer una carretera tan ampla: ja està feta, ja està pintada, hi han tornat a créixer arbres, però no calia. Per què? Doncs perquè les valls estretes són més fràgils, per moltes coses, en el sentit aquest que s'ha d'anar amb molt de compte. El Ferran Miralles deia molt bé que quan es té un camp s'ha d'anar pel costat, si no es tindran dos camps. Doncs imagina quan el camp aquest està allà al mig i la carretera hi ha de passar. És més car l'urbanisme al Pirineu i també el seu manteniment. Hi ha un exemple que no falla: quan la gent a la Vall de Boí deien: "Home, és que aquesta casa és molt cara. Però és que les finestres tanquen, a la platja, si no tanquen, ho agraeixes, però aquí no, aquí han de tancar." Per tant, és molt més car tot. En el moment que tot és molt més car i els pressupostos són escassos, que sempre hi ha una escassetat de diners, llavors, és clar, hi ha una fragilitat en aquest sentit ampli, fràgil en tots els sentits, és a dir, les coses s'han de fer d'una manera diferent. I com en això no es tingui, ja no diré més cura que a Lloret, que tot el Pirineu hi cabem a Lloret, que és una exageració i una caricatura, però, com que ja ens entenem, s'ha d'anar amb molta més cura al Pirineu. I al Ripollès, la part del Pirineu, també. Alguna pregunta?

Públic: En aquest comentari de què s'estava parlant, estava dient que estava previst que hi hagués un augment de la població d'un milió i escaig de persones. Moltes d'aquestes persones no serien del creixement intern, sinó producte de la immigració. Què vols dir, que aquesta immigració s'hauria de destinar una mica cap al Pirineu?

Ferran Miralles: No, no va per aquí.

Públic: Perquè, per tenir una visió que la Vall de Camprodon no té aquestes efectes, jo crec que sí, perquè accedir a un pis té els mateixos costos que a Barcelona o més, el que està creant és que la gent que ja té l'habitatge propi sí que pot viure allà, però tota la gent jove s'està passant a altres llocs. L'efecte serà que hi haurà gent amb segona residència en propietat que no hi anirà mai i una persona que hi ha de treballar cada dia ha de tenir un habitatge que està apartat d'aquella zona. Llavors, aquests nous habitatges, per qui estaran ocupats? Estaran ocupats per aquesta gent nova que vingui? Amb aquesta situació capitalista, en què la gent no pot permetre's tenir una casa en llocs cars.

Ferran Miralles: Aquestes són coses diferents. Una cosa és d'on vindran i l'altra és el tema de l'habitatge, que és un altre. Malgrat tot això, en territoris turístics no pots competir amb els preus dels habitatges, que es desmarxen perquè és un luxe, però això els hi passa als de Barcelona, a la gent jove de Barcelona els hi passa el mateix, a la gent jove de la costa els hi passa el mateix, i a la gent de mig país l'hi passa el mateix. I qui vulgui una

casa barata només n'hi ha al Pallars Jussà, a algun lloc del Solsonès i a algun descampat que pugui quedar així. Això que està passant aquí, que es percep molt, està passant a molts llocs de la costa i està passant a moltíssims llocs, però, a banda d'això, calen polítiques d'habitatge molt orientades a la gent que treballa allà, i amb això es poden posar condicions quan s'ofereix habitatge: que hi hagi uns anys de residència,... Sempre pots posar condicions, que sempre se t'escaparà algú, però se'n poden posar. Però el tema de qui vindrà, això no és una voluntat perquè hem projectat una corba i aquesta corba ens portarà a que seguirà creixent. No: vindran des de la lògica estricta de l'economia. Perquè en l'economia vagi creixent el PIB i vagi creixent molt més fluïdet que els últims anys (el 3% o fins i tot el 4%), que creixi molt menys, en un escenari del 2% fins que es vagi aproximant a un altre país de l'entorn, una cosa més discreta, perquè això sigui així, només hi ha dues maneres d'augmentar el PIB: augmentar la productivitat, cosa que en aquest país no ha passat des de fa molt (o mai, no volia dir-ho) és una (potser canviarem, quan siguem grans) i l'altra és augmentar els llocs de treball, que és el que estan fent Espanya i Catalunya, augmentar l'economia per llocs de treball. Llavors, simplement, si es vol tenir l'economia aquí, i és un creixement bastant plausible i raonable, per tenir aquest creixement aquí, Catalunya ha de tenir un milió i mig més d'habitants. Per tant, per raons estrictament econòmiques vindran. Alguns naixeran aquí i molts vindran de fora. Llavors, dintre de vint anys es pot complicar més la pel·lícula o es pot decidir si es modula aquesta situació i s'ofereix més sòl mitjançant certes polítiques. Si ens comparem amb Europa, nosaltres som un país que no té gairebé ciutats mitjanes, són totes o macrocèfals o de cos petit. Hi ha una regió metropolitana molt capgrossa i un cos petit de territori, cosa que també té algunes coses bones. Però a la regió metropolitana tampoc hi cabran i, per tant, s'haurà de redistribuir la població, però, com a Europa, s'ha de fer una aposta perquè algunes ciutats canviïn de rang. I això vol dir que alguna d'aquestes ciutats petites, que no arriben a ciutat mitjana europea, com ara Manresa o Lleida, que tan de bo Lleida fos més potent, per a molta gent i per a molts territoris, tant de bo passés a ser una ciutat com Déu mana. Hi ha una sèrie de ciutats a Catalunya que no haurien de tenir por a canviar de rang, i això vol dir passar d'aquests quaranta o seixanta mil habitants a ser ciutats de cent mil habitants. Aquesta és la idea. I si potser Lleida tingués un milió d'habitants, li aniria molt bé a altres comarques, de retruc. I territorialment no ens comportaria grans problemes. En canvi, si comencem a escampar i a urbanitzar tot el país, no ho podem pagar. Estarem condemnats a ser un país suburbà, a reclamar subvencions i a no tenir-les. La idea és aquesta: una xarxa de ciutats mitjanes més potents a Catalunya.

Josep Jané: Ens han tocat les campanes i, per tant, ja fa una estona que hem passat les vuit. Jo els agraeixo molt l'atenció en nom dels ponents i del meu propi. Moltes gràcies a tots.